

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

декември 2024 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (септември – ноември 2024 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2024 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Според најновите видувања, за периодот 2024 – 2026 година се очекува стабилен глобален раст¹, а оцените за оваа и за наредната година се непроменети во однос на есенските очекувања. Ризиците околу светскиот раст се претежно надолни, а ризикот од зголемените геополитички тензии и неизвесноста во трговските политики е најзначителен на краток рок, што може да се одрази со намалување на понудата на примарните производи и натамошно зголемување на трговските препреки, што би довело до раст на увозните цени и на инфлацијата и пад на довербата. Воедно, послабиот раст или побавното забавување на инфлацијата може да предизвика нестабилност на финансиските пазари и да ја загрози финансиската стабилност, како и да ја зголеми финансиската ранливост, особено на високозадолжените земји во развој. Дополнителен ризик е и растот на небанкарскиот финансиски сектор, којшто е послабо регулиран и можноста за брз пренос на евентуални шокови во овој сегмент врз останатите пазарни сегменти. Евентуалниот послаб раст во Кина од очекувањата и понатаму постои како ризик. Од друга страна, како позитивни ризици за растот се наведуваат брзото смирување на сегашните геополитички конфликти, посиленото намалување на стапките на штедење на населението, како и евентуалните позитивни шокови на страната на понудата (посилен раст на работната сила или на приватните инвестиции од очекуваниот), коишто може да го зголемат економскиот потенцијал на светската економија.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, оцените за растот на странската ефективна побарувачка и странската ефективна инфлација за периодот 2024 – 2026 година се ревидирани минимално надолу во однос на октомвриските проекции. Кај девизниот курс евро/САД-долар се очекува помала депрецијација на САД-доларот во однос на октомври за целиот период на проекцијата. Ревизиите кај светските цени на примарните производи за 2024 и 2025 година се главно надолни, а за 2026 се слични како во октомври, при што се очекува претежно пад на цените во 2024 и 2025 година и нивна стабилизација во 2026 година. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи и натаму се под силно влијание на случувањата поврзани со војната во Украина и воениот конфликт на Блискиот Исток, што создава голема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз светската и домашната економија.

Во однос на странската каматна стапка ЕУРИБОР со едномесечна рочност, се очекува нејзино намалување во целиот период на проекцијата, минимално посилено во споредба со октомври. Притоа, ЕЦБ на состанокот во декември по четврти пат оваа година ги намали каматните стапки за 0,25 п.п. (или за 1 п.п. вкупно), при оцена за послабо закрепнување на економска активност во еврозоната од очекувањата и понатамошно забавување на вкупната инфлација во согласност со очекувањата. Така, во однос на инфлацијата, ЕЦБ во декемвриските проекции направи минимални надолни корекции за оваа и наредната година во однос на септември², така што сега се очекува дека таа ќе изнесува

¹ Според извештајот на ОЕЦД „Економски преглед“, декември 2024 година.

² Во септември беа проектирани стапки на инфлација од 2,5% во 2024 година, 2,2% во 2025 година и 1,9% во 2026 година.

2,4% и 2,1% во 2024 и 2025 година, соодветно и 1,9% и 2,1% во 2026 и 2027 година, соодветно, додека оцените за економскиот раст се ревидирани малку надолу и се проектира раст од 0,7% во 2024 година, којшто ќе се зголеми на 1,1%, 1,4% и 1,3% во 2025, 2026 и 2027 година, соодветно³.

Најновите показатели од домашната економија упатуваат на макроекономска слика којашто не отстапува многу од октомвриските проекции. Во третото тримесечје од 2024 година **реалниот годишен раст на БДП малку забрза и достигна 3%** (раст од 2,8% во претходниот квартал), при натамошен раст и на квартална основа (според сезонски и календарски приспособените податоци на ДЗС). Остварената стапка е близу до оцената за годишниот раст во третиот квартал од октомври. Анализирани по компоненти, годишниот раст произлегува од домашната побарувачка, во чии рамки најголем придонес имаат потрошувачката на државата и на населението, а мал раст бележат и бруто-инвестициите. Нето-извозот оствари мал негативен придонес, при речиси непроменети нивоа на извозот и увозот на стоки и услуги. Високофреквентните податоци за четвртиот квартал од 2024 година со кои се располага во моментот се ограничени. Засега, податоците за октомври покажуваат реален годишен раст на прометот во вкупната трговија, но помал во однос на претходниот квартал, а индустриското производство бележи помал пад во споредба со претходниот квартал. **Во ноември 2024 година годишната стапка на инфлација забрза и изнесува 4,3%** (3,5% во октомври), имајќи ја предвид пониската споредбена основа од минатата година кога беа во сила мерките за привремено ограничување на растот на цените. Ваквото движење беше очекувано, така што остварената стапка на инфлација е во согласност со стапката од октомвриските проекции. Притоа, годишната стапка главно произлегува од базичната компонента на инфлацијата, а забрзувањето на ценовниот раст се должи на посилен раст на цените на храната и на послабиот пад на цените на енергентите, при забавен раст на базичната инфлација. **Очекувањата на потрошувачите** за движењето на цените во следниот период според анкетата од ноември и понатаму упатуваат на намалување на цените. **Распонот во однос на инфлацијата во еврозоната** според октомвриските податоци умерено се прошири, во услови на посилено забрзување на домашната инфлација од таа во еврозоната. Ревизиите во однос на увозните цени се претежно надолни, а неизвесноста поврзана со идната динамика на цените на примарните производи на берзите поради геополитичките тензии и климатските промени сè уште постои.

Девизните резерви на крајот на ноември 2024 година изнесуваат 4.920 милиони евра. Анализата на показателите на адекватноста на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се во сигурната зона. Податоците за надворешнотрговската размена во октомври 2024 година засега упатуваат на трговски дефицит за четвртиот квартал од годината којшто е понизок од очекувањата според октомвриската проекција. Податоците за менувачкото работење заклучно со крајот на ноември 2024 година, упатуваат на нето-приливи од приватните трансфери коишто се во согласност со очекувањата за четвртиот квартал според октомвриската проекција. Остварениот суфицит во тековната сметка на билансот на плаќања во третиот квартал од 2024 година е речиси на нивото од октомвриската проекција, при остварени нето финансиски одливи во согласност со очекувањата.

Во однос на **движењата во монетарниот сектор**, вкупните **депозити** во октомври 2024 година се повисоки за 10,7% на годишна основа, при годишен раст од 7,9% проектиран за четвртиот квартал според октомвриската проекција. **Вкупните кредити** на приватниот сектор во октомври 2024 година се повисоки за 9,2%, при годишен раст од 7,5% проектиран за четвртиот квартал според октомвриската проекција. Анкетните податоци за кредитната активност за третиот квартал од 2024 година упатуваат на одредено олеснување на условите

³ Според проекцијата од септември 2024 година, проектираниот раст на економската активност изнесуваше 0,8% во 2024 година, 1,3% и 1,5% во 2025 и 2026 година, соодветно.

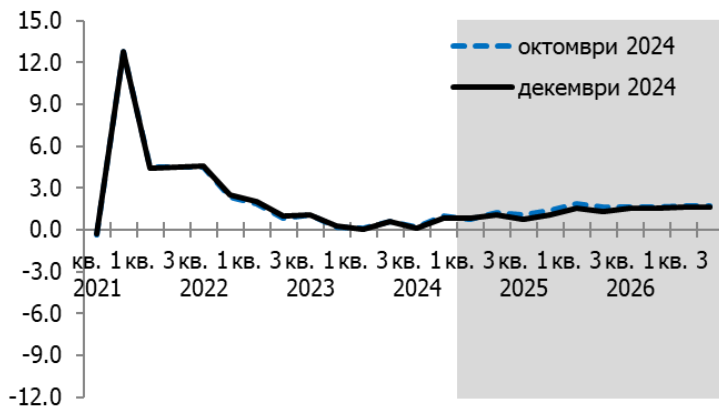
од аспект на понудата на кредити кај двата сектора, слично како и претходниот квартал, при зголемување на побарувачката. Прирастот кај новоодобрените кредити расте од почетокот на годината, што произлегува од двата сектора (претпријатијата и домаќинствата). Имено, износот на вкупните нови кредити одобрени на приватниот сектор во последните 12 месеци, заклучно со октомври, во просек, бележи раст на годишна основа.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари – октомври 2024 година е остварен дефицит од 24.012 милиони денари, или 53,8% од планираниот дефицит за 2024 година (во согласност со ребалансот на Буџетот од август 2024 година). Буџетскиот дефицит е финансиран со нето-задолжување на државата на домашниот и странскиот пазар, при истовремен раст на депозитите на државата во Народната банка.

Клучните макроекономски показатели се главно во согласност со очекувањата од последните проекции. Годишната стапка на инфлацијата во ноември умерено забрза, но движењето е во согласност со очекувањата и на ниво на проекцијата. Ризиците за остварување на проекцијата на инфлацијата за оваа година се оценуваат како врамнотежени, имајќи ги предвид досегашните остварувања кај инфлацијата и очекувањата за увозните цени до крајот на годината коишто се многу близу до октомвриските проекции. Во најновите анкети на Европската комисија и натаму преовладуваат очекувања на потрошувачите за намалување на цените во следниот период. Растот на домашната економија во третиот квартал на 2024 година благо забрза и е близу до проектираниот, а расположливите податоци за четвртиот квартал од 2024 година се ограничени, но засега упатуваат на поповолни движења во индустријата, а малку понеповолни во трговијата. Девизниот пазар и натаму е стабилен, а движењата се поволни, што придонесе за значителен нето-откуп на девизи од страна на Народната банка од почетокот на годината и раст на девизните резерви, при солиден прилив на девизи и на менувачкиот пазар. Движењата кај депозитите и кредитите засега се подобри од очекувањата за последниот квартал од годината.

Селектирани макроекономски показатели ¹	2023																2024																					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	јан.	фев.	март	Кв.1	април	мај	јуни	Кв.2	јули	август	септ.	Кв.3	окт.	ноем.	дек.	Кв.4	2023	јан.	фев.	март	Кв.1	април	мај	јуни	Кв.2	јули	авг.	септ.	Кв.3	окт.	ное.
I. Реален сектор индикатори																																						
Бруто домашен производ (годишна реален раст) ²	2.8	1.1	2.9	3.9	-4.7	4.5	2.8				0.2				2.0				2.7				3.1	2.1														
Индустриско производство ³																																						
стапка на промена (годишна)	3.4	0.2	5.4	3.7	-9.6	1.5	-0.2	-2.4	0.9	1.3	0.1	-1.8	6.1	3.7	2.7	-1.8	-5.0	4.5	-0.7	9.9	-2.4	-5.8	0.4	0.6	2.9	0.3	-10.5	-3.0	-1.2	-13.2	-6.5	-7.1	3.8	-1.6	-7.9	-2.1	-1.1	
кумулятивна просечна стапка	3.4	0.2	5.4	3.7	-9.6	1.5	-0.2	-2.4	-0.6	0.1	0.1	-0.4	1.0	1.4	1.4	1.0	0.2	0.7	0.7	1.7	1.3	0.6	0.6	0.6	2.9	1.5	-3.0	-3.0	-2.6	-4.9	-5.2	-5.2	-3.9	-3.6	-4.2	-4.2	-3.8	
Инфлација ⁴																																						
ЦПИ Инфлација (годишна) ⁵	-0.2	2.4	0.9	0.4	2.3	4.9	18.7	17.1	16.7	14.7	16.1	13.0	11.3	9.3	11.2	8.4	8.3	6.6	7.7	3.5	3.1	3.6	3.4	3.6	3.2	3.0	4.0	3.4	4.0	4.5	3.2	3.9	3.0	2.2	2.6	2.6	3.5	4.3
ЦПИ Инфлација (кумулятивна просечна)	-0.2	1.4	1.5	0.8	1.2	3.2	14.2	17.1	16.9	16.1	16.1	15.3	14.5	13.6	13.6	12.8	12.2	11.5	11.5	10.7	9.9	9.4	9.4	9.4	3.2	3.1	3.4	3.4	3.4	3.6	3.8	3.7	3.7	3.6	3.4	3.3	3.3	3.4
Базична инфлација (кумулятивна просечна)	1.3	2.3	1.5	0.5	0.9	2.4	7.1	10.8	10.6	10.2	10.2	10.2	9.9	9.6	9.6	9.3	9.0	8.7	8.7	8.5	8.2	8.0	8.0	8.0	5.1	4.9	5.0	5.0	4.7	4.9	4.9	4.9	5.0	5.0	5.1	5.1	5.2	5.2
Базична инфлација (годишна) ⁶	1.0	2.8	1.4	-0.3	1.9	2.9	10.8	10.8	10.4	9.5	10.2	10.1	8.9	8.2	9.1	7.4	7.1	6.3	7.0	6.2	6.2	5.4	5.9	5.5	5.1	4.7	5.1	5.0	4.1	5.5	4.7	4.8	5.6	5.3	5.5	5.5	5.9	5.4
Работна сила																																						
Стапка на невработеност ¹¹	23.7	22.3	20.6	17.1	16.2	15.4	14.4				13.3				13.1				12.8				13.0	13.0					12.9							12.3		
II. Фискален сектор индикатори (Централен Буџет и Буџети на фондови)																																						
Вкупни буџетски приходи	169,356	179,673	188,505	203,822	189,554	218,021	243,085	19,268	18,749	27,991	66,009	21,207	22,294	21,639	65,140	22,594	22,005	21,728	66,326	26,865	24,128	28,660	79,652	277,127	21,447	23,193	24,778	69,418	28,889	23,746	22,245	74,880	28,748	24,342	25,183	78,273	28,563	
Вкупни буџетски расходи	185,407	196,561	200,071	217,445	243,421	256,906	278,596	20,681	23,003	25,849	69,533	30,183	24,814	30,202	85,199	26,070	22,007	22,249	70,326	24,370	27,518	41,628	93,516	318,574	26,919	28,896	28,258	84,073	28,633	31,381	24,054	84,068	26,644	26,237	26,682	79,563	27,442	
Буџетско салдо (готованска основа)	-16,051	-16,888	-11,566	-13,623	-53,867	-38,885	-35,511	-1,413	-4,254	2,142	-3,524	-8,976	-2,520	-8,563	-20,059	-3,477	-3	-521	-4,000	2,495	-3,390	-12,968	-13,864	-41,447	-5,472	-5,703	-3,480	-14,655	256	-7,635	-1,809	-9,188	2,104	-1,895	-1,499	-1,290	1,121	
Буџетско салдо (% од БДП) ¹²	-2.7	-2.7	-1.8	-2.0	-8.0	-5.3	-4.4	-0.2	-0.5	0.2	-0.4	-1.0	-0.3	-1.0	-2.2	-0.4	0.0	-0.1	-0.4	0.3	-0.4	-1.4	-1.5	-4.6	-0.6	-0.6	-0.4	-1.6	0.0	-0.9	-0.2	-1.0	0.2	-0.2	-0.2	-1.91	0.1	
III. Финансиски индикатори ⁶																																						
Парична маса (M4), годишна стапка на раст	6.2	5.1	11.8	9.3	6.9	7.0	5.1	4.5	5.7	6.9	6.9	8.6	10.5	11.4	11.4	10.6	9.8	8.8	8.8	8.3	7.4	8.7	8.7	8.7	10.0	9.5	9.5	9.5	9.3	8.5	7.6	7.6	7.6	9.2	8.6	8.6	10.7	
Вкупни кредити, годишна стапка на раст	-0.1	5.4	7.3	6.0	4.7	8.3	9.4	8.5	7.7	6.6	6.6	6.3	6.5	6.5	6.5	5.8	5.3	5.2	5.1	5.1	5.1	5.1	5.1	5.1	5.7	6.5	6.1	6.1	6.8	6.8	6.4	6.4	7.3	7.5	7.5	7.5	9.2	
Вкупни кредити на население	7.0	9.2	10.3	10.5	8.0	7.8	7.3	7.4	7.2	6.8	6.8	6.7	6.5	6.4	6.4	6.3	6.5	6.7	6.7	6.7	6.9	7.2	6.8	6.8	6.8	7.0	7.0	7.1	7.1	7.5	7.2	7.7	7.7	8.2	8.2	8.2		
Вкупни кредити на претпријатија	-5.3	2.3	4.5	1.9	1.1	8.7	11.5	9.7	8.2	6.2	6.2	5.9	6.5	6.5	6.5	5.0	5.8	5.1	5.1	4.1	3.8	3.3	3.3	3.3	4.3	5.9	5.4	5.4	6.6	6.4	5.8	5.8	7.3	8.1	7.5	7.5	10.4	
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст ⁷	6.1	5.0	12.1	9.0	5.7	7.5	4.9	4.5	5.9	6.9	6.9	8.7	10.7	11.6	11.6	11.2	10.2	9.0	9.0	8.3	7.4	9.1	9.1	9.1	9.1	10.3	9.6	9.6	9.6	9.6	8.6	7.6	7.6	7.5	9.0	8.4	8.4	10.7
Вкупни депозити на население	2.5	6.1	9.5	7.9	4.6	7.1	5.8	5.9	6.3	8.4	8.4	8.3	8.7	8.8	8.8	8.4	7.0	6.8	6.8	6.8	7.1	7.9	7.9	7.9	7.9	7.8	8.6	8.7	8.7	10.8	10.2	8.9	8.9	9.6	12.0	11.2	11.2	11.7
Вкупни депозити на претпријатија	13.4	2.1	9.5	14.6	10.1	11.6	3.7	2.6	5.7	5.9	5.9	12.0	17.8	19.7	19.7	18.9	19.0	15.7	15.7	14.1	9.8	13.2	13.2	13.2	13.2	15.9	12.3	12.2	12.2	8.0	5.0	4.7	4.7	3.9	3.8	4.7	4.7	10.0
Каматни стапки ⁸																																						
Каматна стапка на ЕЗ (крв) на месец/квартал/година	3.75	3.25	2.50	2.25	1.50	1.25	4.75	4.75	5.25	5.50	5.50	5.50	5.75	6.00	6.00	6.00	6.15	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.30	6.05	5.80	5.80
Активни каматни стапки																																						
денарски	7.0	6.6	6.1	5.6	5.2	4.9	4.6	5.1	5.1	5.2	5.1	5.2	5.2	5.3	5.2	5.6	5.7	5.7	5.7	5.8	5.8	5.7	5.7	5.4	5.9	5.9	5.9	5.9	5.9	5.9	5.9	5.9	5.9	5.9	5.8	5.8	5.8	
девизни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	5.7	5.3	4.9	4.6	4.3	4.1	4.0	4.9	4.9	4.9	4.9	4.9	4.9	4.9	4.9	5.3	5.3	5.2	5.3	5.2	5.2	5.1	5.2	5.1	5.1	5.1	5.0	5.1	5.0	5.0	5.0	4.9	4.9	4.8	4.9	4.8		
Пасивни каматни стапки																																						
денарски	2.5	2.2	2.0	1.9	1.5	1.2	1.1	1.3	1.4	1.5	1.4	1.6	1.6	1.8	1.7	1.9	2.0	2.0	2.0	2.1	2.2	2.3	2.2	1.8	2.2	2.3	2.3	2.2	2.3	2.3	2.4	2.3	2.4	2.4	2.5	2.4	2.6	
девизни (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)	1.0	0.9	0.8	0.8	0.6	0.5	0.4	0.6	0.7	0.8	0.7	0.9	0.9	1.0	0.9	1.1	1.2	1.2	1.2	1.3	1.3	1.4	1.3	1.0	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4	1.5	1.5	1.4	1.5	1.5	1.6	1.5	1.6	
IV. Надворешен сектор индикатори																																						
Биланс на тековна сметка (во милиони ЕУР)	-252.5	-78.3	22.38	-334.7	-318.0	-329.0	-801.3	-26.1	15.5	89.1	78.6	-94.0	21.1	-53.8	-126.7	127.5	25.1	76.5	229.1	-6.1	-1.2	-118.1	-125.4	55.6	-42.0	-81.9	-66.5	-190.4	-50.9	-52.3	-1.7	-104.9	83.4	132.7	47.2	263.3		
Биланс на тековна сметка (% од БДП)	-2.6	-0.8	0.21	-3.0	-2.9	-2.8	-6.1	-0.2	0.1	0.6	0.5	-0.6	0.1	-0.4	-0.9	0.9	0.2	0.5	1.6	0.0	0.0	-0.8	-0.9	0.4	-0.3	-0.6	-0.5	-1.3	-0.4	-0.4	0.0	-0.7	0.6	0.9	0.3	1.8		
Трговски биланс (во милиони ЕУР) ⁹	-1,786.2	-1,816.2	-1,811.4	-2																																		

Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

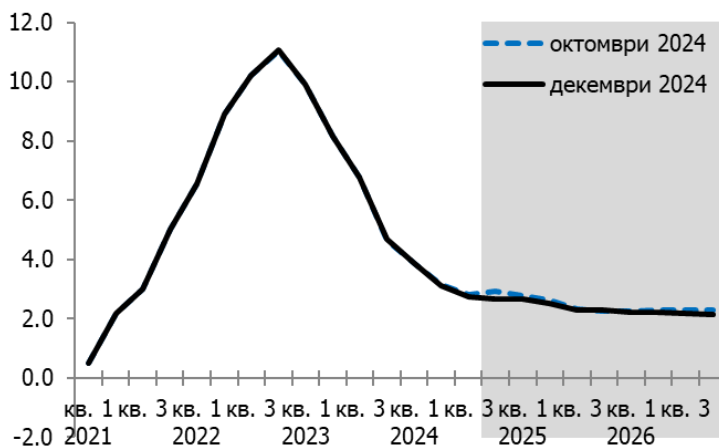

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Оцените за **странската побарувачка** се ревидирани малку надолу за целиот период на проекциите, пред сè за 2025 година....

...што главно е одраз на оцените за послаба економска активност на Германија⁴.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

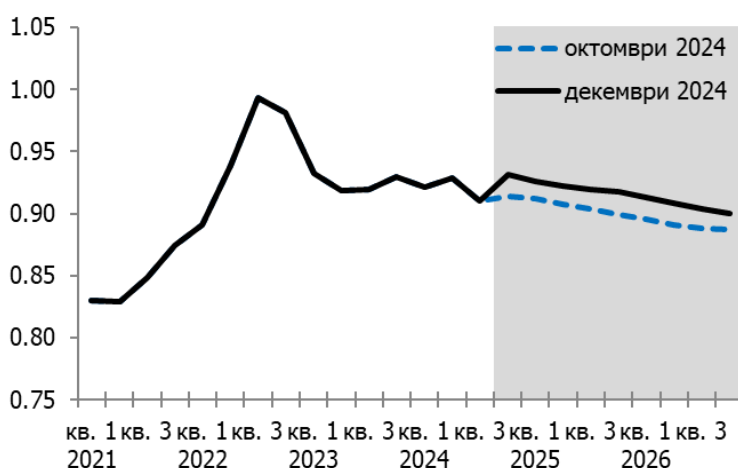

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Минимални надолни корекции има и кај **странската ефективна инфлација**...

...како резултат на очекувањата за малку пониска инфлација кај поголем дел од нашите увозни трговски партнери.

Курс евро/САД-долар

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

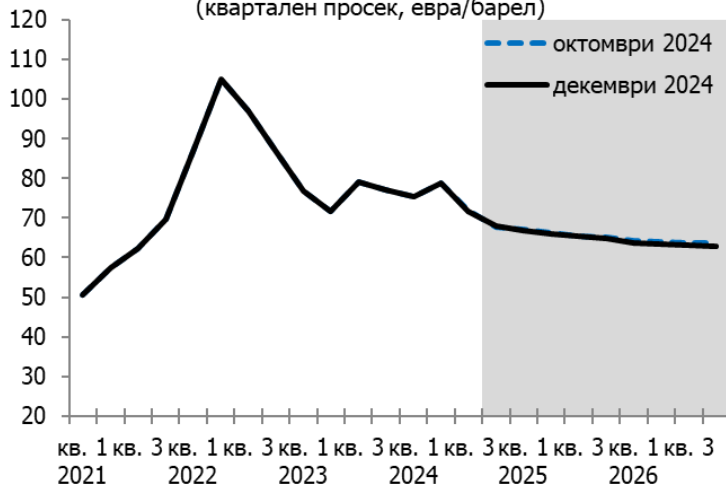
Кај **девизниот курс евро-САД долар** се очекува помала депрецијација на вредноста на САД доларот во споредба со октомври во целиот период на проекциите...

....што во најголем дел е одраз на економските изгледи за САД и најавите за воведување тарифи, како и на политичката неизвесност во Франција.

⁴ Проектиран пад на Германија од 0,1% во 2024 година и раст од 0,5% и 1,2% во 2025 и 2026 година, соодветно, наспроти оценки за раст од 0%, 1,0% и 1,3% во октомври.

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на цените на металите и прехранбените производи, за тековната и наредната година се направени надолни корекции, додека кај цената на нафтата оцените се речиси непроменети...

...во услови на неизвесност од најавените тарифи во САД, што би можело да доведе до зголемени геополитички тензии, особено со Кина и намалена побарувачка.

Во 2026 година се очекува стабилизирање на цените на примарните производи, слично како и во октомври.

Цени на никелот и бакарот во евра

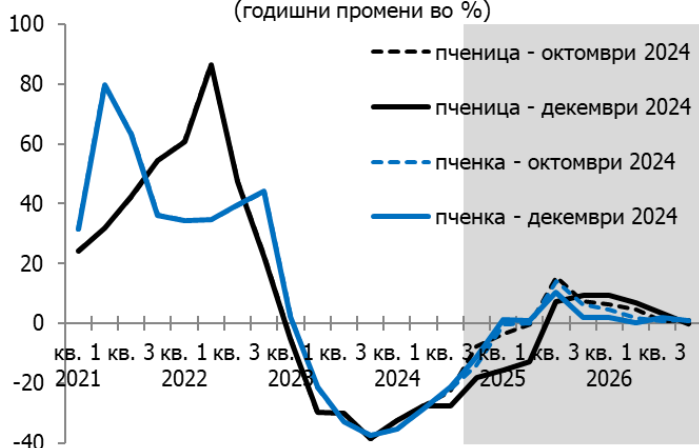
(годишни промени во %)

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

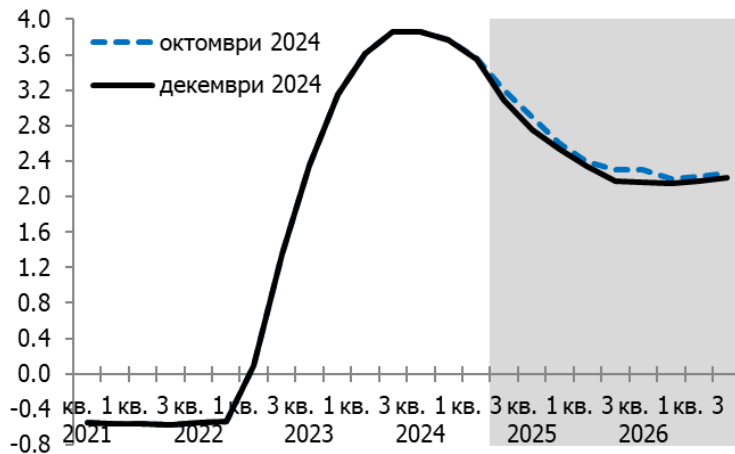
Цени на пченицата и пченката во евра

(годишни промени во %)

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

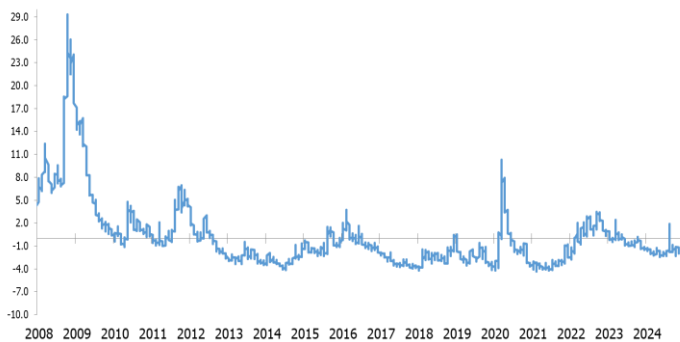

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Кај **едномесечниот ЕУРИБОР** се извршени минимални надолни корекции за целиот период на проекциите...

...при очекувања за натамошно постепено намалување на каматните стапки од страна на ЕЦБ во наредниот период.

Индекс на финансиски стрес
(индекс)

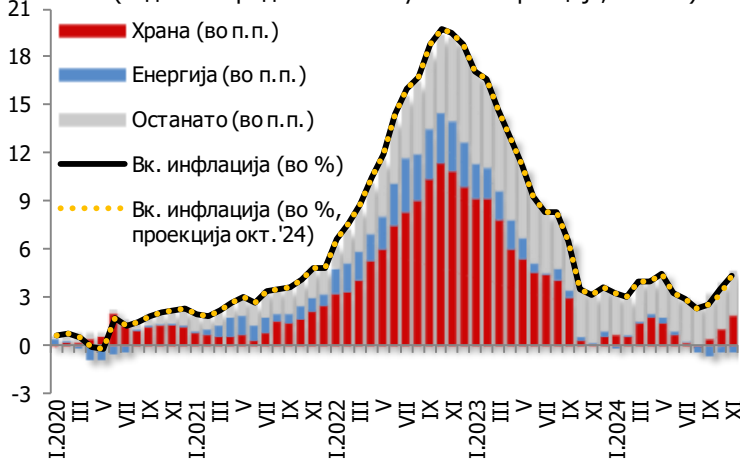
Извор: „Канцеларијата за Финансиски Истражувања во рамки на Советот за надзор на финансиската стабилност на САД“.

Показателот за глобалниот финансиски стрес⁵ и понатаму упатува на мала променливост на финансиските пазари.

⁵ Индексот КФИ ИФС (англ. OFR FSI) го мери системскиот финансиски стрес – нарушувања во нормалното функционирање на финансиските пазари. Тој е составен од 33 променливи на финансискиот пазар, групирани во пет категории показатели: кредит, вреднување на капиталот, финансирање, сигурни/безризични средства и нестабилност. Вредноста на индексот на даден ден претставува пондерирано просечно ниво на секоја променлива забележана на пазарот тој ден, во однос на неговата историска вредност, при што индексот е позитивен кога нивото на стрес е над просекот и негативен кога нивото на стрес е под просекот.

Стапка на инфлација

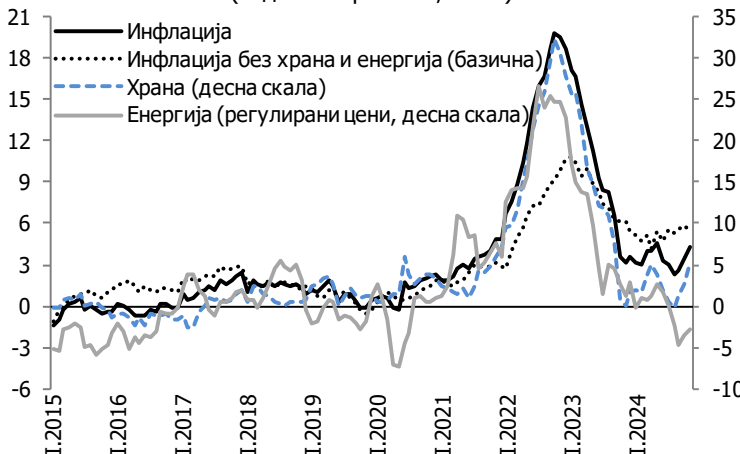
(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

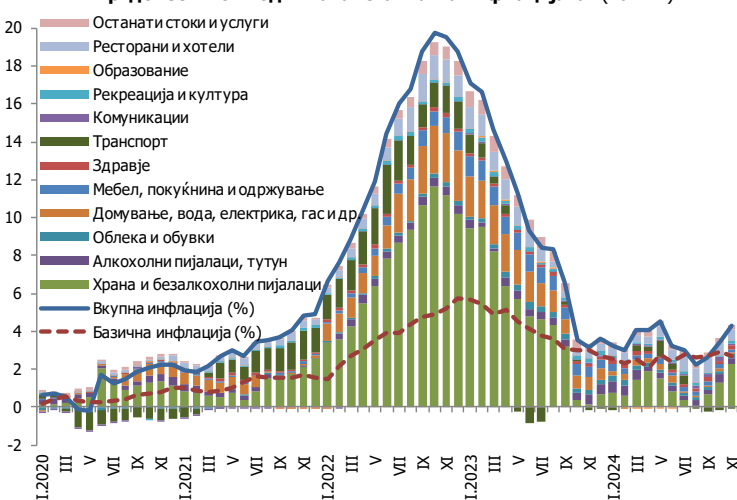
Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Во ноември 2024 година, домашните потрошувачки цени забележаа раст од **1,0%** на месечна основа (пад од 0,7% во октомври), што најмногу се должи на растот на цените на храната.

Цените на прехранбените производи се зголемија за **2,2%** (пад од 2,5% во октомври), главно поради растот на цените на месото, зеленчукот, лебот и житарките, што во голем дел е одраз на престанокот на важноста на мерката за ограничување на профитната маржа во трговијата на дел од основните прехранбени производи⁶.

Цените на енергентите забележаа месечен раст од **0,3%**, главно како резултат на зголемените цени на нафтените деривати, во услови на раст на цената на нафтата на светските берзи изразена во евра.

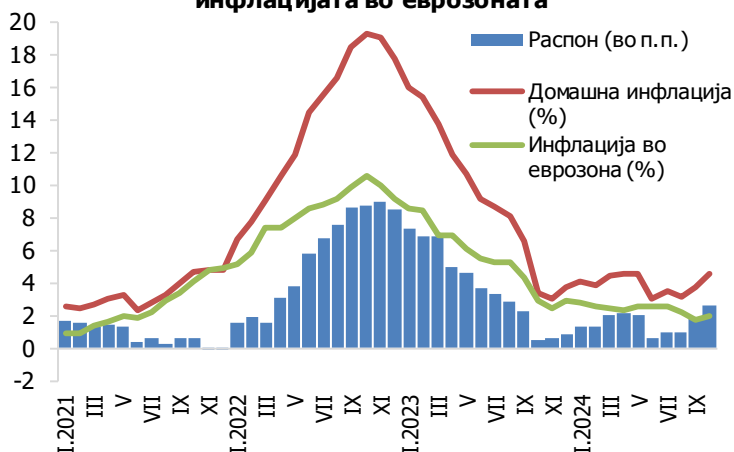
Базичната инфлација на месечна основа забележа мал пораст од **0,2%**, што најмногу се должи на зголемените цени на тутунот поради повисоката акциза, на угостителските услуги и на туристичките аранжмани. Од друга страна, позначително намалување има кај цените на воздушниот сообраќај, главно под влијание на сезонски фактори.

Годишната стапка на инфлација во ноември забележа умерено забрзување и достигна **4,3%** (3,5% во октомври), коешто се должи на посилниот раст на цените кај прехранбената компонента при пониска споредбена основа⁷. Од друга страна, цените на енергентите и натаму бележат пад, додека базичната инфлација забавува.

⁶ Мерката беше во примена од 24 септември до 31 октомври 2024 година, според којашто највисоката бруто профитна маржа за производите опфатени со мерката беше утврдена во вкупен износ до 10% во трговијата на големо и до 10% во трговијата на мало за сите трговски друштва и трговци поединци кои учествуваат во трговскиот синџир ([врска](#)).

⁷ Пониската споредбена основа е поврзана со престанокот на важноста на мерката за ограничување на профитната маржа и минатогодишните мерки за привремено ограничување на растот на цените.

Распон помеѓу домашната инфлација и инфлацијата во еврозоната

Извор: Еуростат.

Распонот во однос на инфлацијата во еврозоната бележи умерено зголемување во октомври⁸, во услови на посилно забрзување на домашната инфлација од инфлацијата во еврозоната.

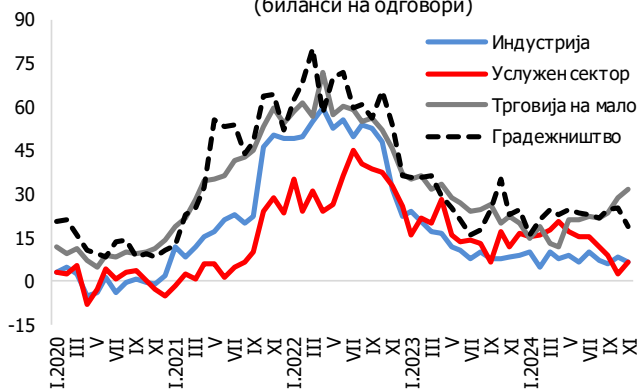
Очекувања на потрошувачите за промените во цените во наредните 12 месеци (биланси на одговори)

Извор: Европска комисија.

Очекувањата на потрошувачите⁹ дадени во ноемвриските анкети за движењето на цените во следниот период и понатаму упатуваат на нивно намалување, но послабо во споредба со очекувањата во октомври.

Инфлациски очекувања на раководителите на претпријатијата за наредните 3 месеци (биланси на одговори)

Извор: Европска комисија.

Во однос на **корпоративниот сектор**¹⁰, во ноември очекувањата за движењето на цените во наредниот период се пониски во преработувачката индустријата и градежништвото, додека во трговијата на мало и услужниот сектор се повисоки.

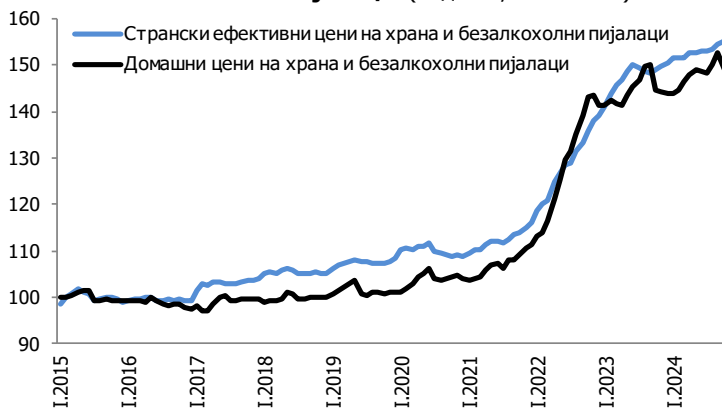
Остварената годишна стапка на инфлација во ноември е слична со стапката проектирана во октомврскиот циклус проекции.

⁸ Врз основа на хармонизираниот индекс на потрошувачки цени, за којшто последните објавени податоци за земјата се за октомври.

⁹ Анкета на Европската комисија за потрошувачкиот оптимизам од ноември 2024 година, врз основа на прашањето за „очекувањата на потрошувачите за промените во цените во наредните 12 месеци“.

¹⁰ Анкети за деловните тенденции на Европската комисија во индустријата, трговијата на мало, градежништвото и услужниот сектор.

Странски ефективни* и домашни цени на храна и безалкохолни пијалаци (индекси, 2015=100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондеризиран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија во доменот на увозот на храна.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Структурно гледано, базичната инфлација е слична со проектираната, падот на цените на енергентите е послаб од очекувањата, а прехранбената компонента оствари малку понизок раст од очекуваниот.

Ревизиите на очекуваните движења на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата за 2024 година се главно во надолна насока. Сепак, и понатаму постои голема неизвесност и ризици за идната динамика на цените на примарните производи.

Просечна исплатена плата (годишни стапки, во %)

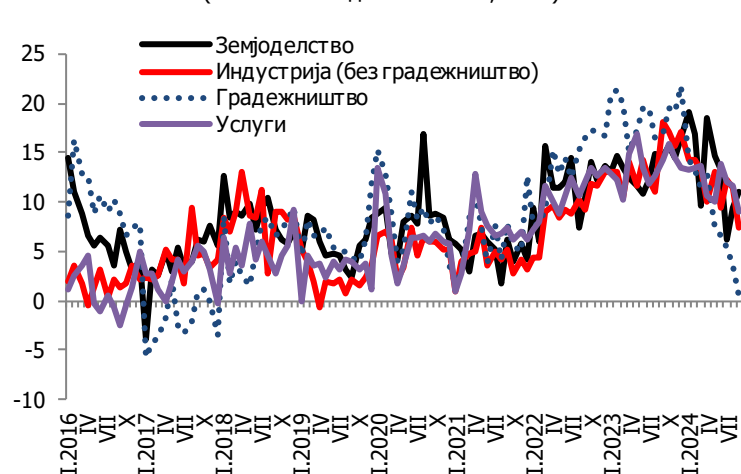

Извор: ДЗС.

Во септември 2024 година годишниот раст на **номиналната просечна нето-плата** посилно забави и изнесува 9,8% (12,8% во претходниот месец)...

... во најголем дел под влијание на забавувањето кај услужните дејности (при исцрпување на преносниот ефект од зголемувањето на платите во јавниот сектор за 10% во септември минатата година), како и кај индустријата и градежништвото, додека растот на платите во земјоделството забрзува...

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори (номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

... а слични движења има и кај **реалната нето-плата**, чијшто раст исто така забавува во септември.

Остварените стапки на номинален и реален годишен раст на платите во третиот квартал од 2024 година се во согласност со октомвриската проекција.

Бруто домашен производ
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.

Податоците од проекцијата се сезонски прилагодени, а разлики во сериите во остварениот период може да се должат и на редовни ревизии на ДЗС.

Во третиот квартал од 2024 година, реалниот раст на БДП малку забрза и изнесува 3% на годишна основа (раст од 2,8% во претходниот квартал)...

...што е близу до растот проектиран за овој квартал од октомврскиот циклус проекции.

Гледано од расходната страна на БДП, растот во третиот квартал се должи на позитивниот придонес на домашната побарувачка главно под влијание на растот на личната и јавната потрошувачка, а минимален позитивен придонес имаат бруто-инвестициите. Од друга страна, кај нето извозната компонента придонесот е негативен, при речиси непроменети нивоа на увозот и извозот во однос на третиот квартал во минатата година.

Гледано од производната страна на БДП, растот е дисперзиран, но и натаму во најголема мера се должи на позитивниот придонес на групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“. Од друга страна, кај индустријата повторно се забележува негативен придонес.

На квартална основа, БДП бележи реален раст од 0,6%¹¹.

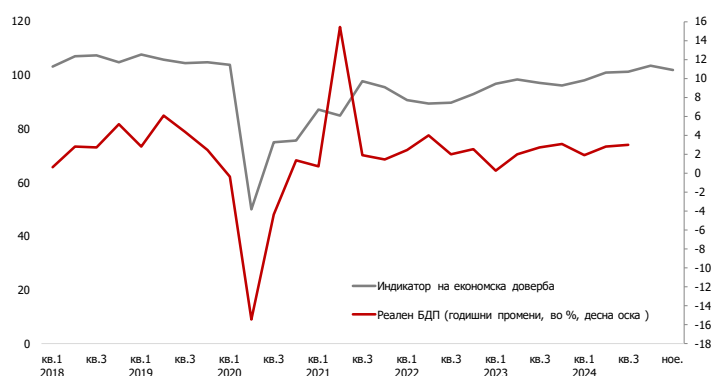
Во услови на ограничен обем на расположливи податоци, тешко е да се даде прецизна оцена за целокупната состојба во економијата во четвртиот квартал од 2024 година.

Резултатите од анкетните истражувања за периодот октомври – ноември 2024 година упатуваат на поповолни согледувања во однос на четвртиот квартал од 2023 година, како и во однос на претходниот квартал¹².

Во октомври, годишниот раст на прометот во вкупната трговија благо забавува...

...во услови на раст кај трговијата на големо и трговијата со моторни возила, а мал пад кај трговијата на мало.

Индикатор на економска доверба и БДП

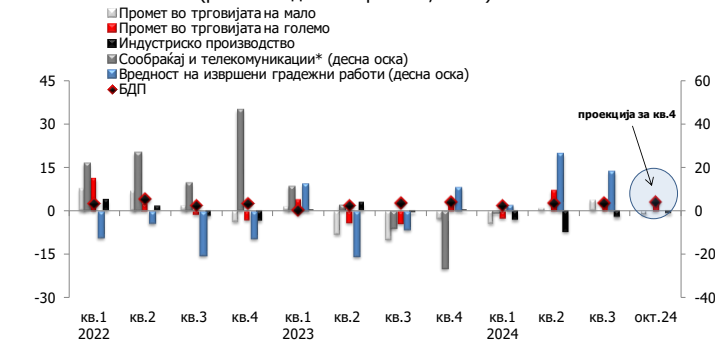
Извор: ДЗС и Европска комисија.

¹¹ Според сезонски и календарски приспособените податоци на ДЗС.

¹² Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

Економски сектори

(реални годишни промени, во %)

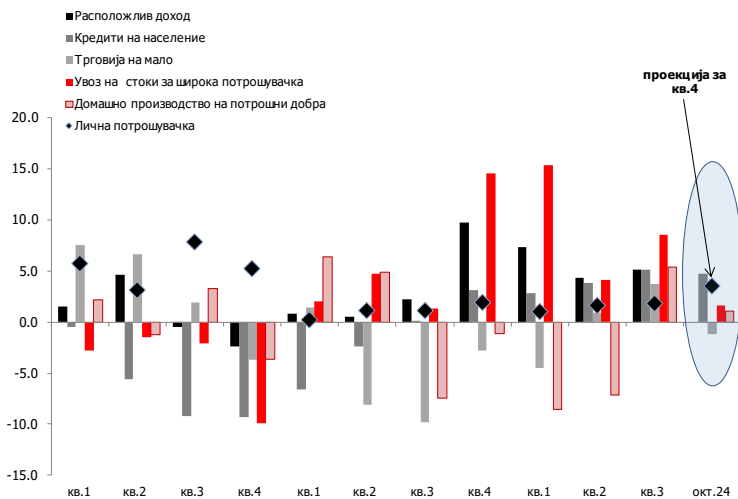
* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Од друга страна, во октомври се стеснува падот на **индустриското производство...**

...што во услови на натамошни негативни придонеси на енергетскиот сектор и рударството, се должи на растот на преработувачката индустрија (во најголем дел заради производството на електрична опрема, на моторни возила, на хемиски и фармацевтски производи и на метали и метални производи).

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ												
	2022				2023				2024			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	окт.
реални годишни промени во %												
Бруто домашен производ	2.5	4.0	2.0	2.5	0.2	2.0	2.7	3.1	1.9	2.8	3.0	-
Индустриско производство	3.5	1.3	-1.8	-3.4	0.1	2.7	-0.7	0.4	-3.0	-7.1	-2.1	-1.1
Извршени градежни работи	-12.2	-5.9	-20.4	-12.8	12.4	-20.8	-8.8	10.7	2.8	26.4	18.2	-
Високоградба	-26.6	12.4	-10.0	6.2	12.2	-20.0	-9.8	-18.3	-34.0	-5.3	13.2	-
Нискоградба	4.2	-13.4	-26.9	-27.2	10.5	-22.6	-7.2	37.1	31.6	48.6	22.7	-
Специјализирани градежни работи	-27.3	-55.3	-21.9	43.5	69.0	10.6	-21.2	11.3	-3.3	98.0	7.0	-
Промет во трговијата - Вкупно*	9.7	4.0	0.4	-2.7	3.7	-5.2	-6.3	0.2	-3.3	4.0	2.9	1.6
Промет во трговијата на мало*	7.6	6.7	1.9	-3.7	1.4	-8.1	-9.8	-2.8	-4.5	0.9	3.7	-1.2
Промет во трговијата на големо*	11.0	2.4	-1.3	-3.0	3.8	-3.9	-4.4	2.0	-2.6	6.9	4.0	3.5

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020, 2021, 2022, 2023 и 2024 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2023 година се претходни, а за БДП во 2024 година се проценети.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Расположливите податоци за **личната потрошувачка** за октомври 2024 година главно се движат во позитивна насока...

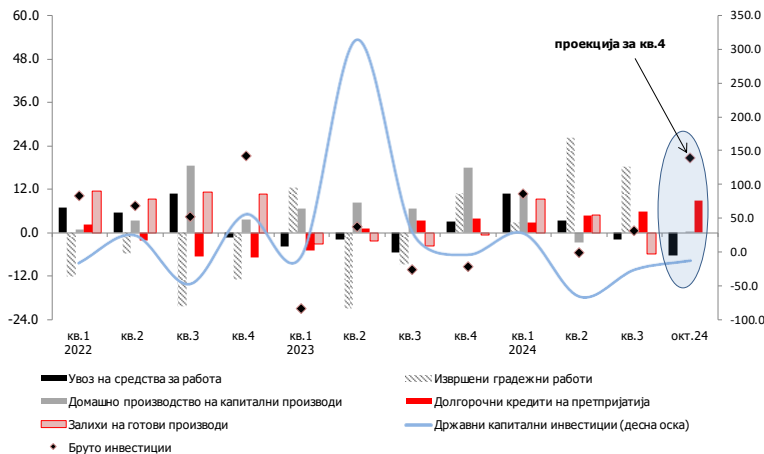
...при годишен раст кај пензиите¹³, кредитите на населението, увозот на стоки за широка потрошувачка, бруто-приходите од ДДВ и домашното производство на потрошни добра, со исклучок на трговијата на мало којашто бележи пад.

Во однос на високофреквентни податоци за **бруто-инвестициите** во октомври, годишните промени се во различни насоки...

...при раст кај долгорочните кредити на претпријатијата, данокот на добивка и домашното производство на капитални производи, додека државните капитални инвестиции и увозот на средства за работа повторно бележат пад.

¹³ Во октомври 2024 година е извршено линеарно зголемување на пензиите за 2500 денари, наместо досегашното усогласување со полугодишната стапка на раст на трошоците на живот и просечната плата. Со Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување, околу 340.000 пензионери кои се стекнаа со правото на пензиско осигурување заклучно со 31 август, се опфатени со линеарното покачување на пензиите. Овие законски измени предвидуваат уште едно линеарно зголемување на пензиите од 2.500 денари во март 2025 година (со исплата во април). За повеќе информации види на следнава [врска](#).

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НЕРСМ.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во октомври 2024 година упатуваат на потенцијално мало зголемување на дефицитот во однос на истиот период од минатата година, при минимален пад на извозот и непроменет увоз.

Буџетските остварувања во согласност со фискалните податоци за октомври 2024 година упатуваат на мал реален годишен раст на **јавната потрошувачка**.

Главните показатели за пазарот на труд¹⁴ и во третиот квартал од 2024 година бележат умерени позитивни придвижувања на годишна основа.

Стапката на вработеност изнесува 46,1% и е повисока за 0,4 п.п., во услови на пораст на бројот на вработени за 0,8%.

Стапката на невработеност се сведе на 12,3% (намалување за 0,5 п.п.), при намален број на невработените лица за 3,7%.

Од аспект на понудата на работна сила, во третиот квартал активното население е зголемено за 0,2%, при истовремено намалување кај неактивното население за 0,4%.

¹⁴ Резултатите од Анкетата за работна сила (АРС) по квартали од 2023 година не се споредливи со податоците од тримесечјата од другите години, бидејќи во 2023 година е спроведена новата Регулатива (ЕУ) бр. 2019/1700 на Европскиот парламент и Советот за социјална статистика и соодветната извршна регулатива на Комисијата (ЕУ) бр. 2019/2240 за областа на работната сила, при што претходната Регулатива (ЕЗ) бр. 577/98 е укината. Примената на новата регулатива предизвика промени во истражувањето, почнувајќи со промени во изгледот на прашалникот, промена во редоследот на прашањата, промени и отстранување на постоечките и додавање нови прашања, промени во опфатот и дефиницијата за вработеноста и невработеноста. Поради тоа, анализата е направена само врз база на споредливите податоци од 2023 година наваму.

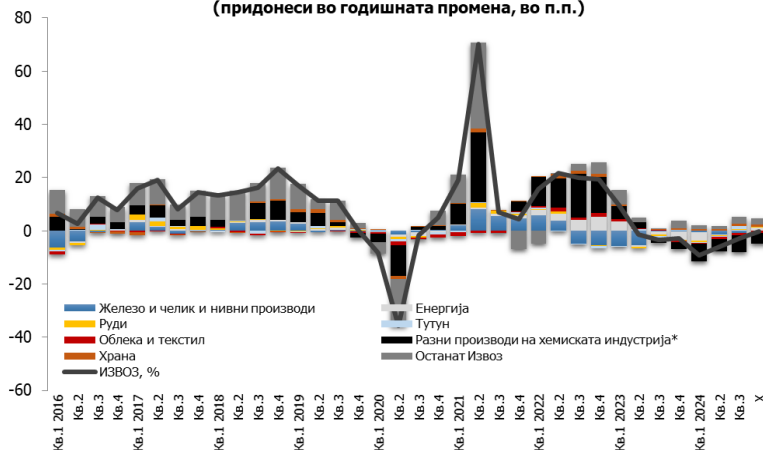
Дефицитот во размената на стоки со странство во октомври 2024 година се зголеми за 1% на годишна основа, во услови на мал пад на извозот на стоки и истовремено непроменет увоз.

Извозот на стоки во октомври 2024 година забележа мал пад од 0,4% на годишна основа, речиси во целост заради понискиот извоз на дел од производствените капацитети во странска сопственост од автомобилската индустрија, што воедно е и главниот фактор за пониските остварувања кај извозот од очекувањата, во согласност со октомвриската проекција, надолното и со послабот извоз на тутун.

Увозот на стоки во октомври 2024 година е непроменет на годишна основа, при повисок увоз на храна и истовремено понизок увоз на дел од производствените капацитети во странска сопственост. Остварувањата кај увозот засега се пониски од очекувањата во октомвриските проекции, при надолни отстапувања кај сировинскиот увоз на дел од производствените капацитети во странска сопственост поврзани со автомобилската индустрија.

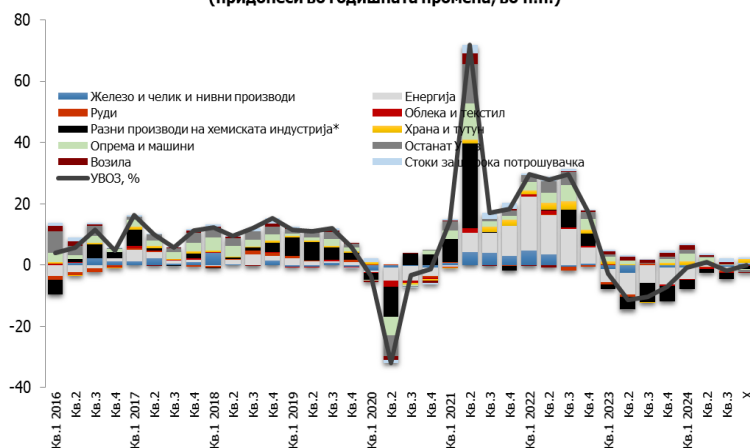
Трговскиот дефицит во октомври 2024 година засега е понизок од очекувањата според октомвриската проекција за последниот квартал, но периодот на оцена е премногу кус за изведување попрецизни заклучоци.

Извоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)

Извор: НБРСМ.

Увоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)

Извор: НБРСМ.

РЕДК

годишна стапка на промена, во %

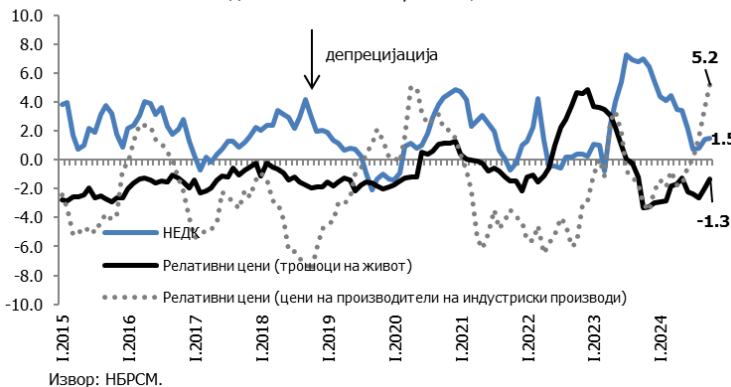

Во октомври 2024 година, РЕДК дефлациониран со трошоците на животот бележи мала апрецијација за 0,2% на годишна основа, додека, пак, индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи бележи апрецијација од 6,8%...

... при апрецијација на НЕДК за 1,5% (главно поради депрецијација на турската лира во однос на денарот), пад на релативните трошоци на животот и раст на релативните цени на индустриските производи.

НЕДК и релативни цени

годишни стапки на промена, во %

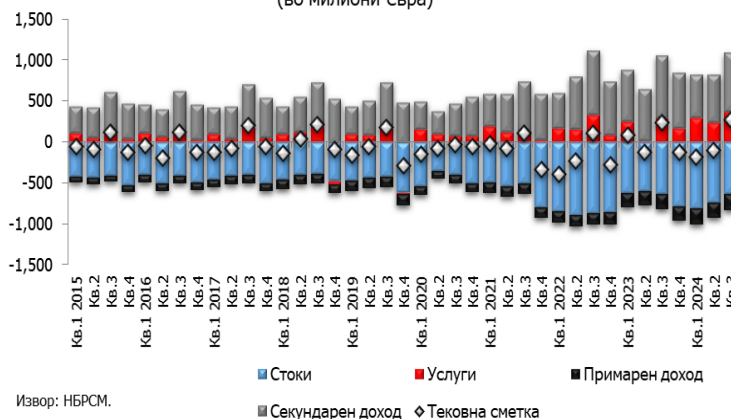
Слични се и промените на индексите на РЕДК пресметани без примарните производи.

РЕДК, без примарни производи

годишна стапка на промена, во %

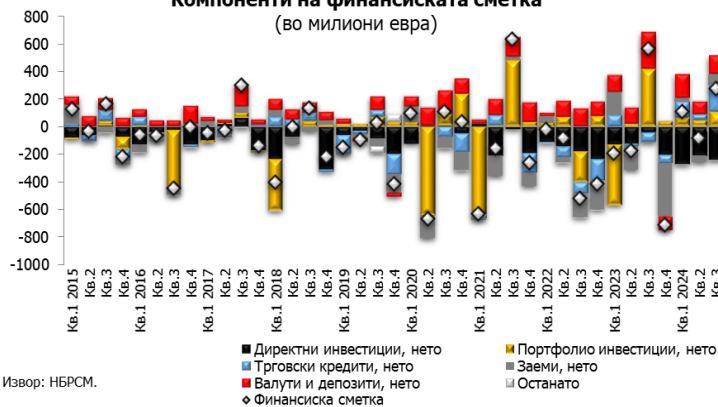
Компоненти на тековната сметка (во милиони евра)

Во третиот квартал од 2024 година, тековната сметка оствари суфицит од 263,3 милиони евра, или 1,8% од БДП, којшто е во согласност со очекувањата во октомвриските проекции...

...при остварен понизок дефицит кај трговското салдо, но и пониски нето-приливи кај секундарниот доход, како и понизок суфицит кај услугите и повисок дефицит кај примарниот доход.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

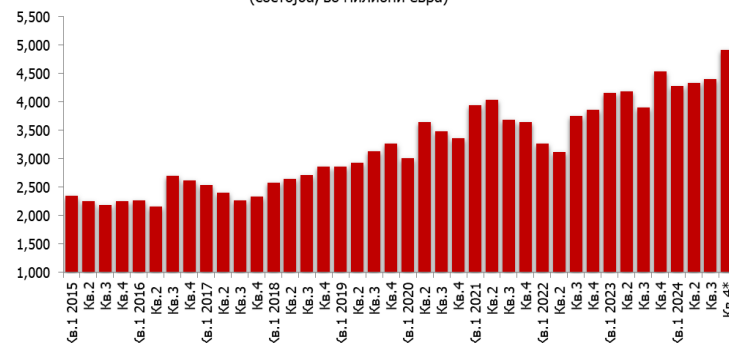
Во третиот квартал на 2024 година, во финансиската сметка се остварени нето-одливи¹⁵ од 276,3 милиони евра (или 1,9% од БДП), коишто се во согласност со очекувањата според октомвриската проекција (повисоки нето-приливи од очекувањата кај директните инвестиции и остварени нето-одливи наместо планираните нето-приливи кај трговските кредити).

Движења на менувачки пазар

Нето-откупот на менувачкиот пазар остварен во периодот октомври – ноември 2024 година упатува на остварувања кај приватните трансфери коишто се во согласност со очекувањата за четвртиот квартал според октомвриската проекција.

Бруто девизни резерви
(состојба, во милиони евра)

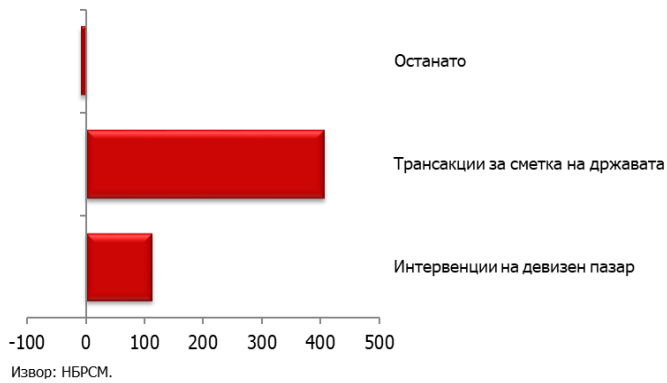

Бруто девизните резерви, на крајот на ноември 2024 година, изнесуваат 4.920 милиони евра и бележат зголемување во однос на крајот на третиот квартал, што се должи на трансакциите за сметка на државата¹⁶, а во помал дел и на остварениот откуп при интервенциите на Народната банка на девизниот пазар.

¹⁵ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (BPM6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

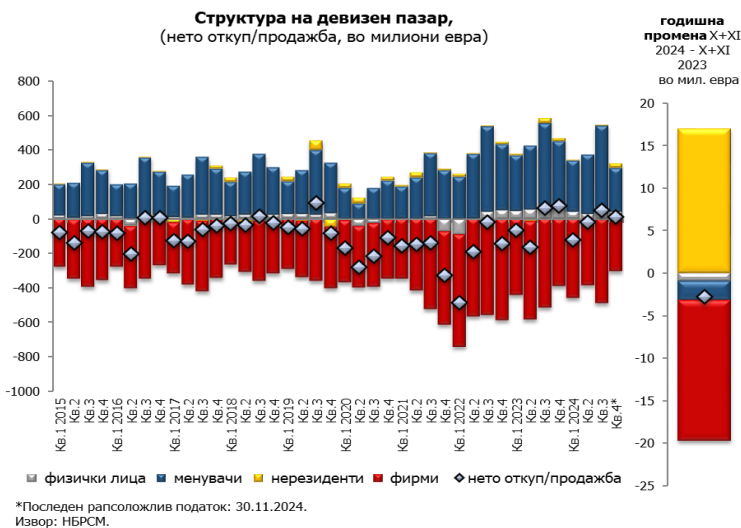
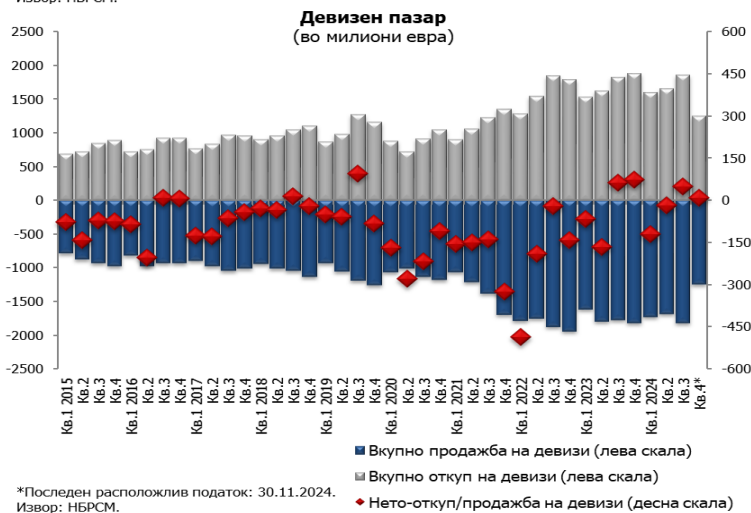
¹⁶ На 17.10.2024 година Министерството за финансии се задолжи кај „Унгарска експорт-импорт банка“ ПЛЦ Будимпешта (Hungarian Export Import Bank PLC, Budapest) врз основа на договор за кредит во износ од 500 м.е.

Фактори на промена на девизните резерви во Октомври и Ноември 2024 година (во милиони евра)

Во периодот октомври – ноември 2024 година на девизниот пазар на банките е забележан малку понизок нето-откуп на девизи во споредба со истиот период од минатата година, во услови на раст и на побарувачката и на понудата на девизи...

... ваквите поместувања на девизниот пазар произлегуваат од повисоката нето-продажба на фирмите во споредба со истиот период од минатата година, при истовремено повисок нето-откуп од нерезидентите.

Монетарни инструменти
(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

*Проекцијата за монетарните инструменти е без репо трансакции
Извор: НБРСМ

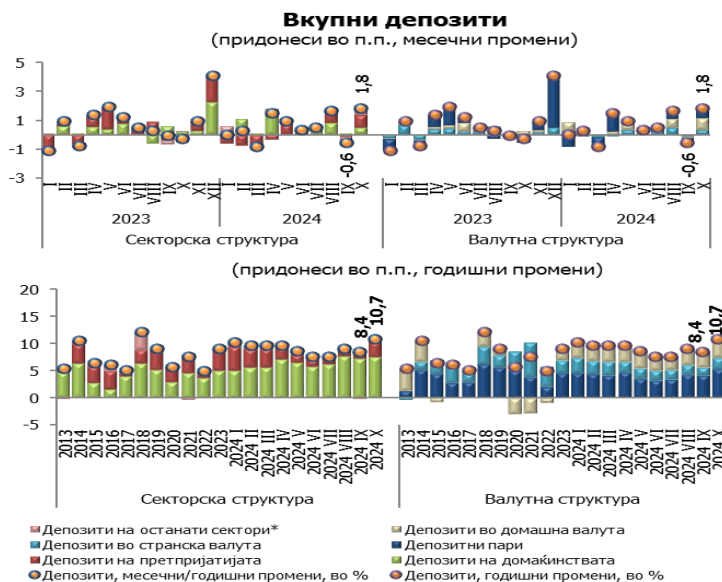
Состојбата на монетарните инструменти на крајот на октомври 2024 година бележи мало намалување во споредба со претходниот месец, што се должи на помалиот износ на средствата на банките пласирани во расположливи депозити кај Народната банка.

Нивото на монетарните инструменти на крајот на октомври е пониско во споредба со нивото проектирано за крајот на четвртиот квартал од 2024 година, при повисока нето девизна актива на Народната банка и повисоко ниво на депозитите на државата¹⁷, а малку пониско ниво на примарните пари од проектираното.

Остварувањата кај примарните пари на крајот на октомври се малку под вредностите проектирани за крајот на четвртиот квартал според октомвриската проекција, при надолно отстапување кај готовите пари во оптек и вкупните резерви на банките во Народната банка.

Вкупните депозити¹⁸ во финансискиот систем во октомври 2024 година забележаа месечен раст од 1,8%. Од секторски аспект, растот произлегува од депозитите на сите сектори, а најмногу на претпријатијата¹⁹, додека од валутен аспект најголем е придонесот на депозитите во домашна валута (со депозитни пари).

Вкупните депозити, во текот на октомври 2024 година, остварија прираст во однос на крајот на третиот квартал, којшто е во рамките на прирастот очекуван за четвртиот квартал, во согласност со октомвриската проекција.

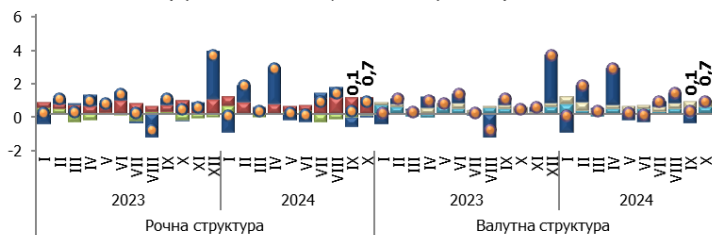
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка

¹⁷ Во октомври беше остварен приливот на средства од договорот за заем од 500 милиони евра со „Унгарска експорт-импорт банка“, а овие средства ќе се трошат постепено и ќе се префрлаат до локалната самоуправа и компаниите, согласно намената.

¹⁸ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspx.

¹⁹ Растот на депозитите на претпријатијата во еден дел е поврзан со одобрување кредит во поголем износ на компанија од енергетскиот сектор, што се одрази и врз нивото на депозитите.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п., месечни промени)

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во октомври 2024 година изнесува 10,7% и е над стапката проектирана за четвртиот квартал од 2024 година од 7,9%, според октомвриската проекција.

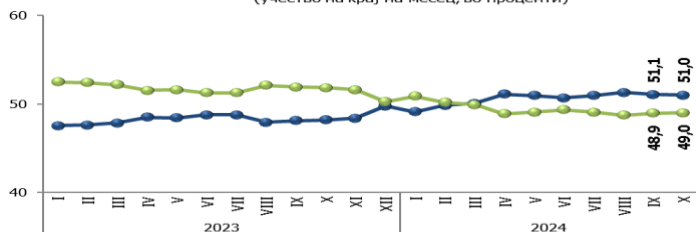
(придонеси во п.п., годишни промени)

Во октомври 2024 година, депозитите на домаќинствата бележат мал раст на месечна основа, што најмногу се должи на растот на депозитите во странска валута, а помалку на растот на депозитите во домашна валута (со депозитни пари), како и на растот на долгорочните депозити, од аспект на рочната структура. На годишна основа, депозитите на домаќинствата, во октомври 2024 година, бележат раст од 11,7%.

Извор: НБРСМ.

Денарски и девизни депозити на домаќинствата/вкупни депозити на домаќинства
(учество на крај на месец, во проценти)

(учество на крај на година, во проценти)

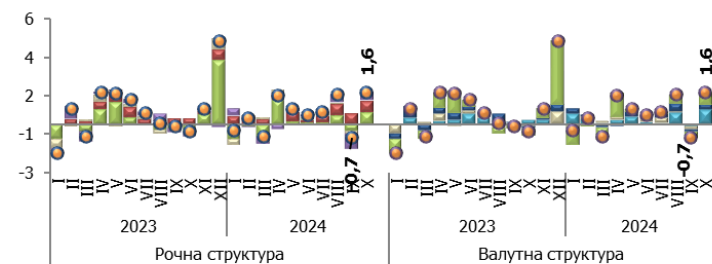
*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

Извор: НБРСМ.

Во октомври учеството на денарските депозити во валутната структура на вкупните депозити на домаќинствата е релативно стабилно.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

■ ГПО надвор од депозитни институции
■ Вкупни краткорочни депозити
■ Вкупни девизни депозити
● М4, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во октомври 2024 година, оствари раст од **1,6%** на месечна основа, којшто произлегува од позитивниот придонес кај речиси сите компоненти од **валутен и рочен аспект** (со исклучок на готовите пари во оптек коишто бележат стагнација).

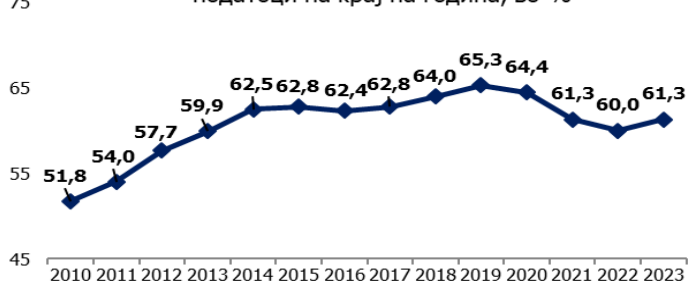
На годишно ниво, паричната маса во октомври 2024 година порасна за **10,7%**, што е над годишниот раст од 7,9% очекуван за четвртиот квартал од 2024 година, според октомвриската проекција.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

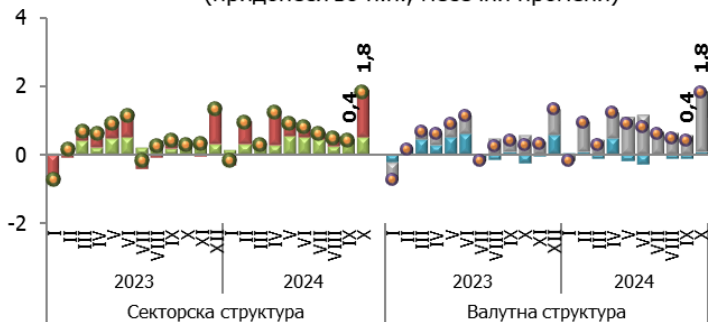

Извор: НБРСМ.

Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 во октомври 2024 година е на повисоко ниво од претходниот месец и таа е малку под вредноста проектирана за крајот на четвртиот квартал од годината.

Вкупни кредити

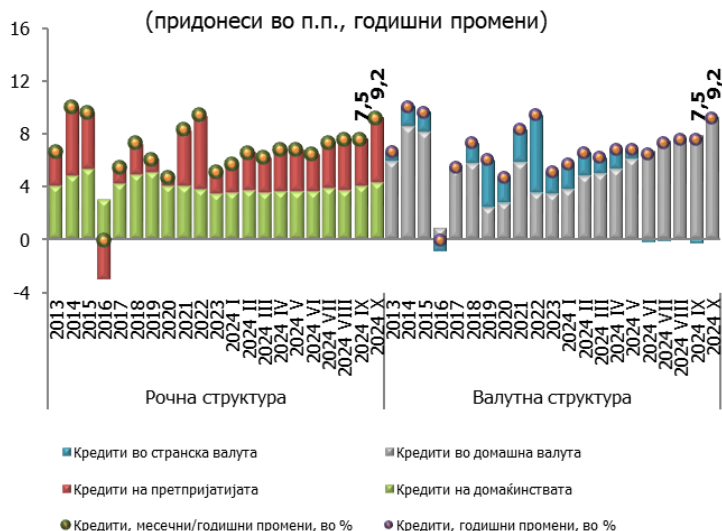
(придонеси во п.п., месечни промени)

Вкупните кредити во октомври забележаа месечен раст од 1,8%.

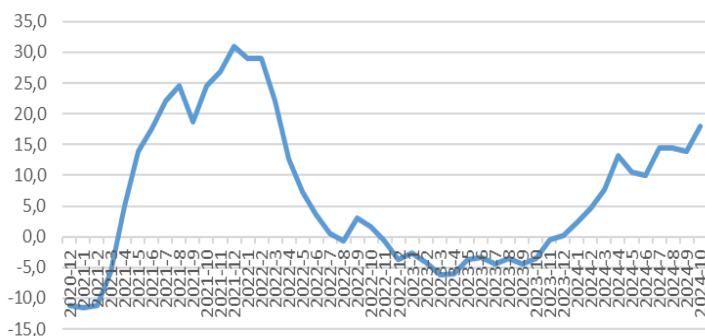
Во текот на октомври 2024 година, вкупните кредити забележаа прираст во однос на крајот на третиот квартал ²⁰, којшто е речиси на нивото на прираст очекуван за четвртиот квартал од годината, според октомвриската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во октомври изнесува 9,2%, при годишен раст од 7,5% проектиран за четвртиот квартал на 2024 година.

Извор: НБРСМ.

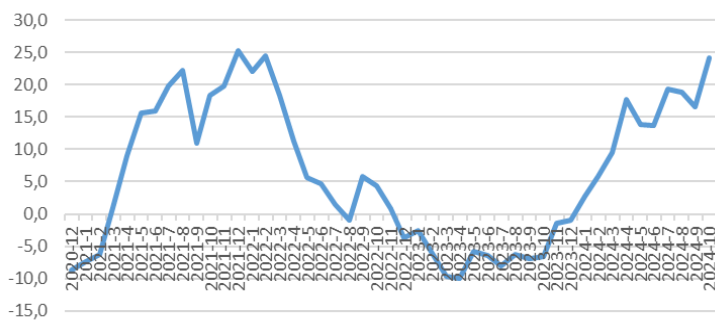
Новоодобрани кредити на приватен сектор, 12М подвижен просек, годишни стапки на раст

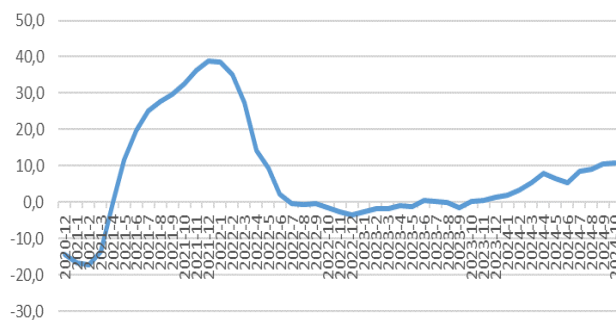
Износот на вкупните нови кредити одобрени на приватниот сектор во последните 12 месеци, заклучно со октомври 2024 година, бележи забрзан раст на годишна основа, што произлегува од растот на кредитите кај двата сектора (претпријатијата и домаќинствата).

²⁰ Растот во поголем дел се должи на одобрување на кредит на компанија од енергетскиот сектор.

Новоодобрени кредити на претпријатија, 12М подвижен просек, годишни стапки на раст

Новоодобрени кредити на домаќинства, 12М подвижен просек, годишни стапки на раст

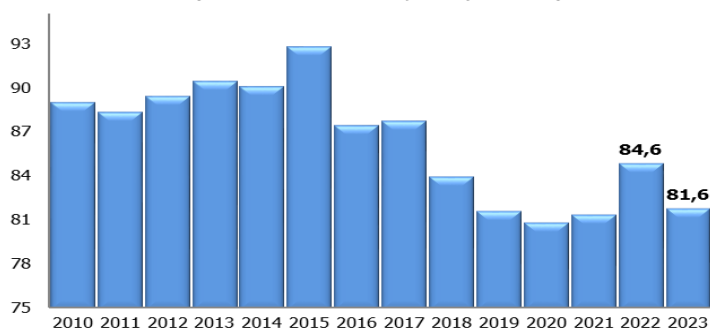

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

(месечни податоци, во проценти)

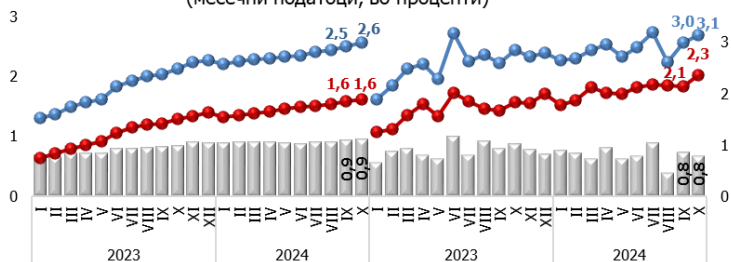
(годишни податоци, во проценти)

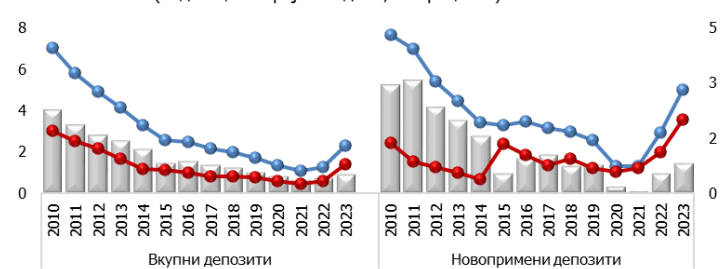
Извор: НБРСМ.

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во октомври изнесува 83,1% и е над вредноста на овој показател проектирана за крајот на четвртиот квартал од 2024 година, според октомвриската проекција.

Каматни стапки на вкупните депозити
(месечни податоци, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

Каматен распон (во п.п.)

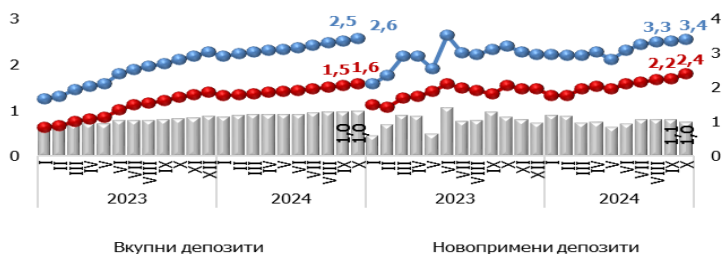
Каматна стапка на денарски депозити

Каматна стапка на девизни депозити

Извор: НБРСМ

Во октомври 2024 година, **каматната стапка на вкупните девизни депозити**²¹ се задржа на нивото од претходниот месец, додека **каматната стапка на вкупните денарски депозити** забележа мало нагорно придвижување, но без позначителни промени во каматниот распон. Каматните стапки само на **новопримените денарски и новопримените девизни депозити** бележат пораст,²² но каматниот распон се задржа на нивото од претходниот месец (од 0,8 п.п.).

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата
(месечни податоци, во проценти)

Вкупни депозити

Новопримени депозити

(податоци со крај на година, во проценти)

Вкупни депозити

Новопримени депозити

Каматен распон (во п.п.)

Каматна стапка на денарски депозити

Каматна стапка на девизни депозити

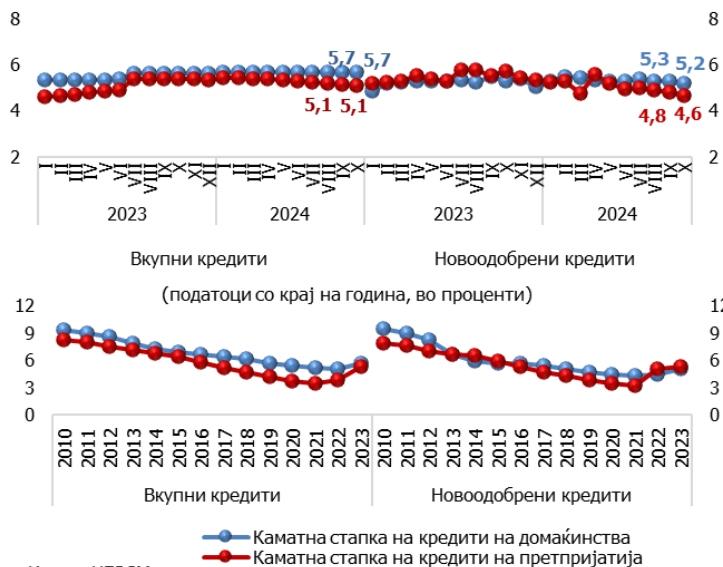
Извор: НБРСМ

Во октомври, кај **секторот „домаќинства“** се забележани нагорни придвижувања на каматните стапки и кај вкупните, и кај новопримените денарски и девизни депозити.

²¹ Податоците за каматните стапки се во согласност со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

²² Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

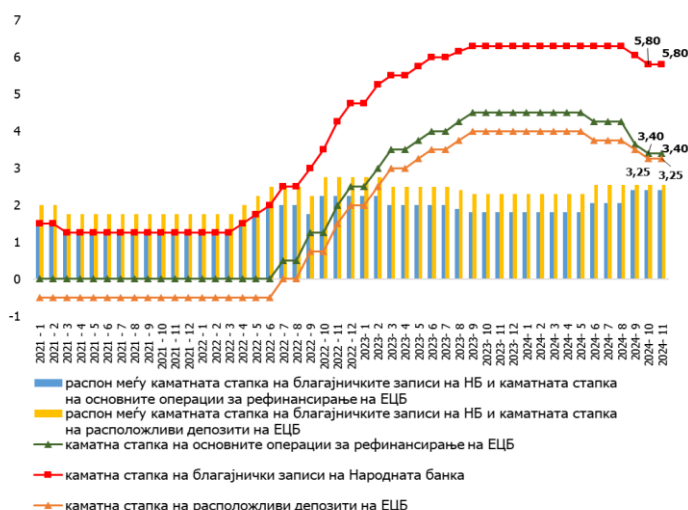
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори
(месечни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ

Во октомври 2024 година, каматните стапки на **вкупните кредити на претпријатијата и вкупните кредити на домаќинствата** беа непроменети, додека каматните стапки на **новоодобрените²³ кредити на претпријатијата и новоодобрените кредити на домаќинствата** бележат пад во однос на претходниот месец.

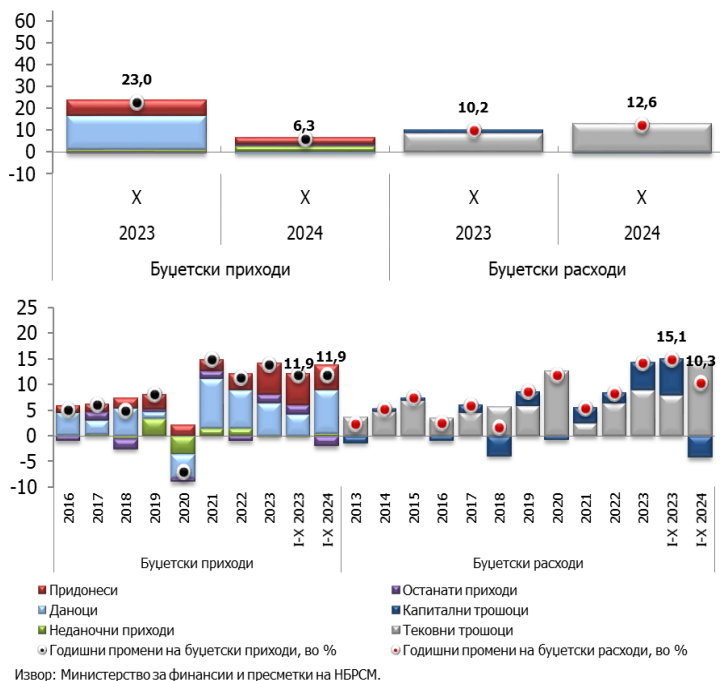
Основни каматни стапки на НБРСМ и ЕЦБ (во %) и нивен распон
(во п.п.)

Распонот во основните каматни стапки на Народната банка и на Европската централна банка е стабилен и непроменет.

²³ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

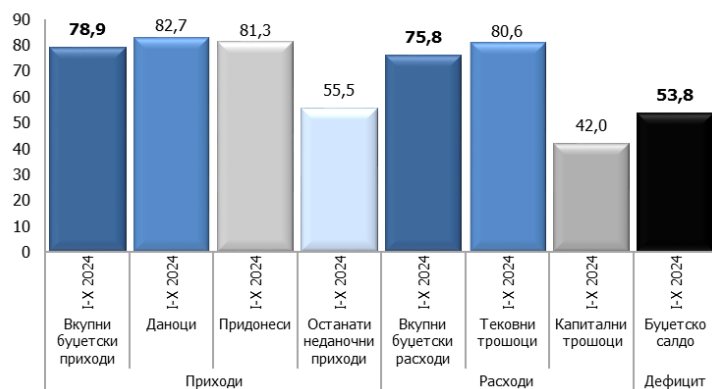
Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Во октомври 2024 година, приходите во буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите) бележат умерен годишен раст, што пред сè се должи на растот на приходите од придонесите и неданочните приходи, а во помал дел и од останатите приходи, додека приходите од даноци забележуваат умерен пад. Буџетските расходи бележат раст, што произлегува од повисоките тековни трошоци (пред сè од повисоките трансфери), при истовремен мал пад на капиталните трошоци.

Во периодот јануари – октомври 2024 година, вкупните буџетски приходи остварија раст од 11,9%, додека вкупните буџетски расходи се повисоки за 10,3%.

Реализација на Буџетот, по категории
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишниот план

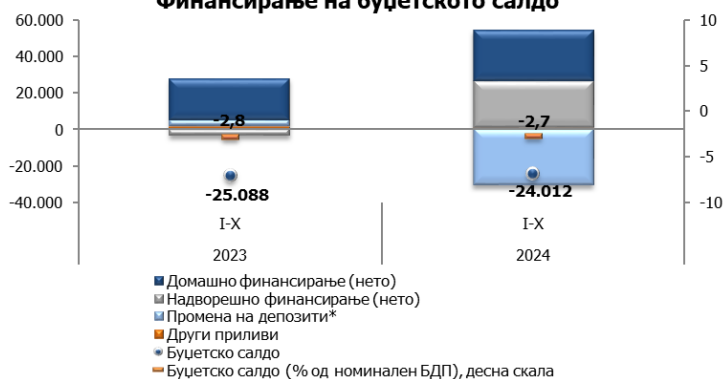

Остварениот буџетски дефицит во износ од 24.012 милиони денари претставува 53,8% од дефицитот планиран за 2024 година во согласност со ребалансот на Буџетот²⁴...

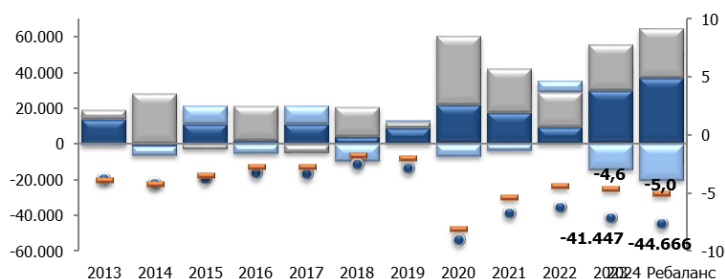
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

²⁴ „Службен весник на РСМ“ бр. 169 од 15.8.2024 година.

Финансирање на буџетското салдо

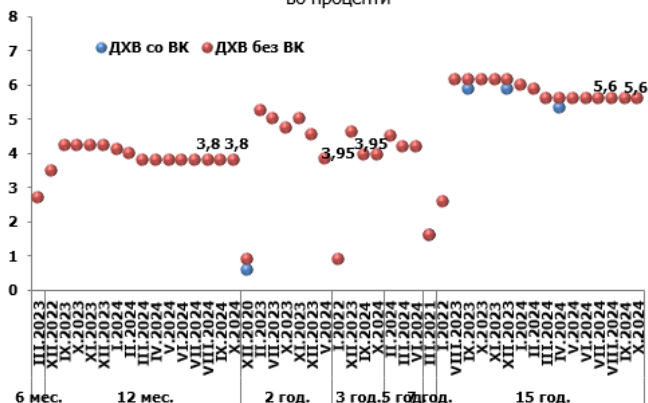

...и тој е финансиран од нето-задолжувањето на државата на домашниот и странскиот пазар²⁵, при раст на депозитите на државата кај Народната банка.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

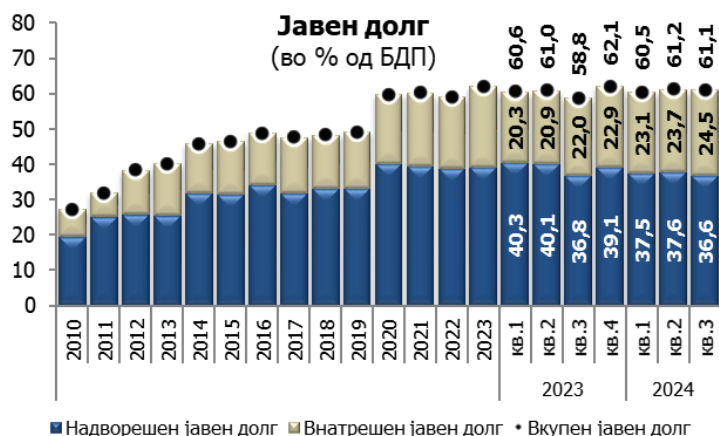
Каматни стапки на државни хартии од вредност во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Во октомври 2024 година, на редовните аукции, беа издадени дванаесетмесечни државни записи, тригодишни и петнаесетгодишни државни обврзници без валутна клаузула, со непроменети каматни стапки од 3,8%, 3,95% и 5,6%, соодветно.

²⁵ Во октомври, државата оствари прилив од 500 милиони евра, врз основа на заемот земен од „Унгарска експорт-импорт банка“.

Извор: Пресметки на НБРСМ врз основа на податоци од Министерството за финансии.

Мало намалување бележи **јавниот долг**²⁶, на крајот на третиот квартал од 2024 година, под влијание на намалениот надворешен јавен долг и мал раст кај внатрешниот јавен долг.

²⁶ Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ бр. 62/2005, 88/2008, 35/2011, 139/2014 и 98/2019) според кој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва коишто се во целосна или во претежна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2022				2023				2024			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	окт.
	реални годишни промени во %											
Промет во трговија на мало*	7.6	6.7	1.9	-3.7	1.4	-8.1	-9.8	-2.8	-4.5	0.9	3.7	-1.2
Бруто приходи од ДДВ*	29.2	9.5	3.7	-7.7	-15.0	-9.5	-10.7	-1.5	1.6	5.5	4.5	4.8
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	-2.8	-1.5	-2.1	-9.9	2.0	4.7	1.4	14.5	15.4	4.1	8.6	1.6
Домашно производство на потрошни добра	2.2	-1.2	3.2	-3.6	6.4	4.9	-7.5	-1.2	-8.5	-7.1	5.4	1.0
Кредити на население*	-0.5	-5.6	-9.2	-9.3	-6.6	-2.4	0.0	3.1	2.9	3.9	5.1	4.7
Просечна нето-плата*	0.0	-1.7	-4.6	-4.6	-2.8	3.6	6.6	12.8	12.5	9.6	9.0	-
Приватни нето-трансфери*	9.8	24.1	11.8	5.1	11.3	-8.4	-10.4	-1.4	-11.8	-11.3	-5.8	-
Пензии*	-3.4	-1.0	-10.4	-4.9	-2.5	1.3	9.9	13.4	17.0	10.1	9.5	15.9

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2022				2023				2024			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	окт.
	реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари											
Увоз на средства за работа*	6.9	5.6	10.9	-1.3	-3.9	-1.9	-5.5	3.0	10.9	3.4	-1.8	-6.2
Извршени градежни работи**	-12.2	-5.9	-20.4	-12.8	12.4	-20.8	-8.8	10.7	2.8	26.4	18.2	-
Домашно производство на капитални производи	0.9	3.3	18.6	3.7	6.7	8.2	6.7	17.9	10.6	-2.8	0.9	0.1
Државни капитални инвестиции*	-16.4	25.0	-47.3	55.6	-6.8	313.0	29.1	-4.0	27.5	-65.8	-25.8	-12.7
Директни инвестиции***	9616.2	-6348.6	10624.7	262.4	247.6	-2198.3	-9252.6	-2416.1	8187.8	5037.9	11534.9	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2.2	-2.2	-6.5	-6.7	-5.0	1.2	3.4	3.9	2.8	4.8	5.8	8.8
Залихи на готови производи	11.5	9.2	11.1	10.5	-3.1	-2.4	-3.8	-0.6	9.3	5.0	-5.9	-

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2023=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.